

Haberin Mizahla İmtihani: Hiciv-Parodi Haberler

The Challenge of the News with Humor: Satirical-Parodic News

Arda Umut Saygın, Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İletişim Fakültesi,

E-posta: arda.saygin@hbv.edu.tr;

ORCID ID: 0000-0002-5103-4636

Araştırma Makalesi/Research Article

Öz

Anahtar Kelimeler:

haber, bilgi
düzensizliği, sahte
haber, hiciv, parodi

Post-truth çağı olarak adlandırılan günümüzde, bilgi düzensizliği olarak kavramsallaştırılan sahte haberler bireysel sosyal medya kullanıcıları ve hatta profesyonel haber kuruluşları tarafından üretilmektedir. Kontrol edilemeyecek düzeyde üretilen ve yayılan sahte haberler ise neyin gerçek neyin gerçek dışı olduğunu anlamayı zorlaştıran bir bilgi ekosistemine neden olmaktadır. Bu çalışma da bir bilgi düzensizliği çeşidi olan hiciv-parodi haberlere odaklanmaktadır. Çalışma, dünyadaki ve Türkiye'deki hiciv-parodi haber platformları hakkında bilgi vermekte ve bu platformlarda yer alan hiciv-parodi haber içeriklerini örneklendirmektedir. Çalışma, amaçlı örneklem metodu ile belirlenen ve Türkiye'deki profesyonel haber medyası tarafından gerçek sanılarak paylaşılan hiciv-parodi haber örneklerini göstermeyi amaçlamaktadır. Çalışma ayrıca, hiciv-parodi haberlerin profesyonel medya ve gazeteciler tarafından doğrulama mekanizmasının atlanarak gerçek kabul edilmesiyle ortaya çıkan etik problemlerin giderek azalmakta olan haber medyasına güveni daha da zedelediği iddia etmektedir.

Abstract

Keywords:

news, information
disorder, fake news,
satire, parody

In today's so-called post-truth era, fake news conceptualized as information disorder can be produced by individual social media users and even professional news organizations. Fake news produced and disseminated at an uncontrollable level can create an information ecosystem that makes it difficult to understand what is real and what is unreal. This study focuses on satirical-parodic news, which is a type of information disorder. The study provides information about satirical-parodic news platforms in the world and Turkey and shows examples of the satirical-parodic news content on these platforms. The study aims to show examples of satirical-parodic news shared as real by the professional news media in Turkey and identified by using the purposive sampling method. The study also claims that the ethical problems that arise when the satirical-parodic news is accepted as real by the professional media and journalists, by bypassing the verification mechanism, further damage the trust in the news media, which is gradually decreasing.

Başvuru Tarihi: 18.08.2023

Yayına Kabul Tarihi: 10.11.2023

Saygın, A. U. (2024). Haber mizahla imtihanı: Hiciv-parodi haberler. *Kastamonu İletişim Araştırmaları Dergisi (KIAD)*, (12), 27-55. DOI: 10.56676/kiad.1344801

Giriş

İngiliz komedyen Charlie Brooker, İngiltere’de yayınlanan *Newswipe* isimli programın ilk bölümünde kafa karıştırıcı, zor anlaşılır ve belirsiz yapıları nedeniyle haberleri “dünyanın en karmaşık pembe dizisinin 803. bölümünü izlemek gibi” şeklinde betimler. Yani ona göre haberler artık insanların olayları anlamalarına yardımcı olmak yerine, dünyada olup bitenlere anlam vermeyi imkânsız hale getirmektedir (Basu, 2018, s. 241-252). Brooker’ın betimlemesi, haberlerin teoride demokrasiye hizmet etme, yurttaşları olup bitenler hakkında bilgilendirme ve böylece onların bilinçli siyasi kararlar almalarını sağlama işlevinin giderek kaybolduğunun altını çizmektedir. Haberlerin giderek kaybolan bu en önemli işlevi ise, tüm diğer sorunlara ek olarak biraz da sosyal medya aracılığıyla yalan/sahte haberlerin kontrol edilemeyecek biçimde dolaşıma girmeye başlaması ve gerçekliğin “çeşitli alternatif gerçeklikler” vasıtasıyla tahrif edilmesinden kök almaktadır.

Neredeyse her bir kişinin, yapının veya örgütün kendi gerçekliğinin olduğu bu dönemde, bir anlamıyla çoğalan ve tam da aynı sebepten bir anlamıyla yiten “gerçeklik” insanların ciddi meseleler hakkında doğru bilinçlenmesini baltalamaktadır. Bugün çağımızın “post-truth/hakikat ötesi” olarak adlandırılmasının temel nedeni, kamusal alanda dolaşıma giren gerçek haberler ile yalan/sahte haberler arasındaki ayrımın giderek ortadan kalkmasıdır. Bu sebeple, Brooker’ın “haberlerin belirsiz yapısı” ifadesinden anlaşılması gereken haberin doğru mu yoksa yalan mı olduğunun muğlaklığıdır. Bu muğlaklığı yaratan unsurlardan biri de hızlı haber akışıyla birlikte sıklıkla dolaşıma giren hiciv-parodi haberlerdir. Haberlerin mizahla imtihanı ise çoğu zaman eğlenme ve kandırma amacıyla kullanıcılar tarafından tıpkı profesyonel bir habermişçesine üretilen hiciv-parodi haberlerin haber kuruluşları ve çalışanları tarafından gerçek sanılmasıyla gerçekleşmektedir.

Mizahi kavramlar olan hiciv ve parodi, profesyonel haber medyasına mensup olmayan internet kullanıcıları tarafından haberle iç içe geçirilmiş ve yeni bir bilgi düzensizliği çeşidi ortaya çıkmıştır. Dünyanın pek çok noktasındaki kullanıcılar tarafından üretilen hiciv-parodi haberler ise yüksek bir yoğunlukta kitlelere yayılmaktadır. Profesyonel haber kuruluşları da zaman zaman hiciv-parodi haberleri gerçek haber olarak kitlelere sunabilmektedir.

Profesyonel haber medyasının en önemli gazetecilik ilkesi olan “gerçekliği” ve onu sağlayan doğrulama mekanizmalarının hiciv-parodi haberler özelinde ihmal edilmesini sorunsallaştıran bu çalışmada, kullanıcı türevli içerikler olarak üretilen ve sosyal medya vasıtasıyla bireysel olarak ya da ilgili platformlarca yayılan bir bilgi düzensizliği çeşidi olan hiciv-parodi haberler merkeze alınmaktadır. Çalışmada, yayınlanan hiciv-parodi haber örnekleri de gösterilerek dünyadaki ve Türkiye’deki hiciv-parodi haber platformlarına odaklanılmaktadır. Betimleyici bir yöntem içeren bu çalışmada, amaçlı örneklem tekniğiyle belirlenmiş olan ve Türkiye’deki profesyonel haber medyası tarafından gerçek sanılarak paylaşılan hiciv-parodi haber örneklerinin gösterilmesi ve bu meselenin gazetecilik etik ilkeleri bağlamında tartışılması amaçlanmaktadır. Çalışmada

temel olarak, gazetecilik etik ilkelerin göz ardı edilmesiyle gerçek sanılarak paylaşılan haberlerin, giderek azalmakta olan medyaya güveni daha da zedelediği iddia edilmektedir.

Kavramsal Çerçeve: Parodi ve Hiciv

Türk Dil Kurumu “parodi” kelimesini “ciddi sayılan bir eserin bir bölümü veya bütününü alaya alarak, biçimini bozmadan ona bambaşka bir özellik vererek biçimle öz arasındaki bu ayrılıktan gülünç etki yaratan bir oyun türü” şeklinde tanımlamaktadır. Tiken (2017, s. 241) ise bu kavramın özünde bir taklit eylemi olduğunu belirtir ve onun “yeniden yazılan bir eserle bağ kurarak gülünç bir çelişki yaratmak amacı” ile yapılan özgün eser üzerindeki üslup oyunu şeklinde tanımlar. Bir başka tanıma göre “parodi”, eserdeki biçimin konusundan koparılmasıyla oluşturulan “gülünç uyumsuzluk” vasıtasıyla daha önce ortaya konulan eserle alay edilmesidir (Tosun ve Dereli, 2016, s. 322). Bu tanımlamalardan yola çıkarak parodinin olması için önceden meydana getirilmiş bir eserin, yani taklit edilecek eserin olması zorunluluktur. “Parodi”, önceden ortaya konan görsel veya metinsel içerikler üzerinden şekillenen bir anlatım tekniğidir. Bu teknik ile orijinal eser üslup ve içerik olarak komik bir tarzda değiştirilir. Bu bakımdan komiklik ya da gülünçlük aracılığıyla daha önce meydana getirilmiş eser yeni bir anlam oluşturmak adına yeniden kurgulanır. Kurguyla birlikte oluşan bu yeni anlam ise “orijinal eser” ile “ortaya çıkan eser” arasındaki uyumsuzluktan doğar. Rose’a (2016) göre bu uyumsuzluk eğlendirici bir etki oluşturur, parodi eseri alımlayan kişilerin gülmesini ve orijinal eserin oluşturduğu mesajın zihinlerinde yıkılmasını sağlar (aktaran Aktaş, 2020, s. 212). Bu sebeple bir parodinin başarılı olabilmesi için yani izleyicilerin ortaya konan mizahı daha iyi anlaması için izleyicilerin orijinal eseri de bilmesi gerekir. Öyle ki, parodi yapımcılar genellikle popüler eserlerle bağ kurarak parodi oluşturmayı tercih ederler. Söz gelimi, *Hababam Sınıfı* (Ertem Eğilmez, 1975) ya da *Eşkîya* (Yavuz Turgul, 1996) filmindeki orijinal bir sahnenin komik bir etki bırakmak için bambaşka bir bağlamda ele alınması parodiye örnek teşkil eder. Ancak hâlihazırda söz konusu filmlerden ve parodisi yapılan sahnelerden haberdar olan izleyiciler için bu parodik sahnelemeler anlam ifade edebilir. Yani parodi, tanıdık bir eserden tanıdık bir bölüm alınarak, biraz ya da çokça tuhaf ya da bağlamla ilgisiz bir konuyla değiştirilerek ve orijinal eseri bilenlerle ortak bir mizah yakalamak amacıyla yapılır.

Parodi eserlerin en bilindik örneklerinden birinin Charlie Chaplin’in “*Büyük Diktatör*” filmindeki Alman diktatör Hitler parodisi olduğu söylenebilir. Bu filmdeki bir sahnede Hitler’e siyasi hayatı boyunca tüm yapıp ettikleriyle ters düşen ve özeleştiri yaptıran şu cümleler söylettirilmektedir:

“Üzgünüm ama ben imparator olmak istemiyorum. Bu, benim işim değil. Kimseye hükmetmek ya da boyun eğdirmek istemiyorum. Elimden gelirse, herkese yardım etmek isterim: Yahudi olan, olmayan, zenci veya beyaz... Hepimiz karşımızdakine yardım etmek isteriz; insanların doğası budur. Biz birbirimizin mutluluğu için yaşamayı isteriz, kötülüğü için değil. Birbirimizden nefret etmek, birbirimizi aşağılamak istemeyiz. Bu dünyada herkese yetecek yer var. Ve toprak hepimizin ihtiyacını karşılayacak kadar bereketli. Hayatın bize çizdiği yol, özgürlük ve güzelliklerle dolu olabilir ama biz onu yitirdik. Hırs ruhumuzu zehirledi, dünyayı bir nefret çemberine aldı, hepimizi kaz adımlarıyla sefalet ve kana sürükledi...” (Chaplin, *Büyük Diktatör*, 1940).

Parodide bir metinlerarasılık yani “herhangi bir görüngüye sahip iki metin arasında var olan ilişki, iletişim, koşutluk ve karşıtlık, geçişkenlik ve transfer” söz konusudur (Bulut, 2018, s. 2). Bir diğer deyişle, bir metni biçimsel ya da içeriksel taklidinin ona göndermeler yapmak ve ona yeni bir anlamlar yüklemeye suretiyle gerçekleşmesidir (Bayraktaroğlu ve Uğur, 2011, s. 9). Bu anlamda parodi, bir metindeki ya da eserdeki yerleşik karakterlere veya fikirlere müdahale ederek ve metinlerarası bir yolculuk yaparak onun bir tür kopyasının oluşturulmasıyla ortaya çıkarılır.

“Hiciv” kavramı ise Türk Dil Kurumu tarafından “yergi” kelimesiyle anlatılır ve yergi “bir kimseyi, bir toplumu, bir düşünceyi, bir nesneyi, bir göreneği yermek için yazılmış yazı veya söylenmiş söz, hicviye, hiciv, satir” şeklinde tanımlanır. Hicvin İngilizcedeki karşılığı olan “satire”, iğneleme, ironi ve alay kullanarak güldürmeyi, düşündürmeyi ve böylece eğlendirmekten daha fazlasını yapmayı amaç edinir. Toplumsal, kişisel ya da kamusal yanlışlıkları ve aksaklıkları “keskin bir üslupla ve sanatkarane bir tarzda” mesele ettiği için hiciv de tıpkı parodi ve diğer tüm mizah tür ve çeşitler gibi kıvrak bir zekânın ürünüdür (Eker, 2014, s. 70-71). Kıvrak bir zekânın ürünü olan “hiciv” bu sebeple toplumsal, kişisel ya da kamusal meseleler hakkında insanların tutumları kışkırtmak ve kamuoyunu ortak bir anlayış etrafında şekillendirmek için güçlü bir araçtır (Edley, 2018). Bu bakımdan “parodi” ve “hiciv” ayrımı şu şekilde yapılabilir:

“Parodi, önceden var olan bir durumun ya da olgunun ironi ve komedi içerecek şekilde yeniden şekillendirilmesini; hiciv ise bir kişi, kurum, toplum ya da durumun kurgu içerikle alaylı tarzda eleştirilmesini karşılamaktadır. Hicivde bir durumu, kişi(leri) ya da kurumu eleştirmek için mizah, ironi, abartı veya alaya başvurulup kurmaca bir arka plan üzerine anlatı inşa edilebilir. Parodide ise eğlenceli taklit ön plandadır.” (Malumatfuruş, 19 Nisan 2021)

Parodinin de hicvin de birer kurgu (fiction) olduğu, mizah aracılığıyla insanları düşünmeye sevk ettiği, klişe bir deyişle “güldürürken düşündürmeye” çalıştığı mutlaklıdır. Özellikle eleştirel mizahın nihai amacının insanları toplumun belirli bir yönünün adaletsiz olduğuna ikna etmek, toplumun bu yönüne eleştirel bir fikir birliği yaratmak (Basu, 2018, s. 246); yani bir diğer deyişle toplumsal anlamda eleştirel bir düşünömsellik sağlamak olduğu belirgindir. Bu bakımdan mizahın insanların farkındalıklarını sağlamak bakımından en güçlü kurgu türü olduğu ve tek başına insanları eleştirel düşünönceye sevk ettiği iddia edilebilir. Medyanın işlevlerinden biri olan insanların bireysel ve toplumsal yaşam koşulları hakkında farkındalık geliştirme, onların üzerine düşünme ve onlar için gerekli eylemlerde bulunma yani Giddens’in (2005, s. 667) deyişiyile düşünömsellik sağlanması, kurgu (fiction) aracılığıyla da gerçekleşmektedir. Bu sebeple, yalnızca mizahi olanın değil her türlü kurgunun aslında eleştirel bir düşünömsellik sağlama potansiyeli bulunmaktadır. Ashley (2014), Şili’de haberler ile parodi arasındaki sınırların nasıl bulanıklaştığını araştırdığı *Prime-time politics: News, parody, and fictional credibility in Chile* başlıklı çalışmasında kurgunun gerçekler üzerine düşünme meselesindeki etkisini ortaya koymaya çalışmıştır. Çalışmada “şemsiye etkisi” olarak isimlendirilen bir kavramdan söz edilmektedir ve bunun televizyon yapımcıları tarafından popüler kurgusal televizyon içeriklerini ulusal haber saatinden önce ve sonra yerleştirilmesiyle ortaya çıkan programlama modelini tanımlamak için kullanılan bir terim olduğu belirtilmektedir.

Şemsiye etkisi modeli, yayın akışında ortada yer alan bir programın kendisinden önce ve sonra gelen programların yüksek popülaritesinden ve reytinglerinden yararlanılmasına dayanmaktadır (Ashley, 2014, s. 758). Araştırmada televizyon yapımcılarının kanallarındaki programların arasındaki geçişleri nasıl akıcı hale getirmeye çalıştıkları örneklendirilmektedir. Akıcılıktan kast edilen şey, bilhassa haber programları ile kurgusal programlar arasında hızlı ve ani geçişlerdir. Çalışmaya göre bu durum kurgusal ile politik arasındaki ayrımını bulanıklaştırarak insanları eleştirel düşünmeye teşvik etmektedir. Çalışmada, akşam yayınlanan popüler dizileri takip eden dizi hayranlarının daha dizi başlamadan ekran başına geçtikleri ve bu sebeple diziden önce program akışında bulunan akşam haberlerinin son dakikalarının daha fazla izleyici tarafından izlendiği belirtilmektedir. Çalışmada ayrıca Şili'nin kamu televizyonu *TVN*'de 2007'den beri genel reytingleri artırmak için akşam haberlerinin iki popüler televizyon dizisi arasında konumlandırıldığı bir programlama modeli uygulandığı da aktarılmaktadır (Ashley, 2014, s. 760). Dahası, araştırmaya göre, kurgusal programlar ve haberler arasında akıcı bir geçiş tertip edilerek birbirinden ayrı programlarla neredeyse bir bileşik tür yaratılmaktadır. Böylece, kumaca ve haber neredeyse tek bir anlatım çerçevesine getirilerek programların anlamları arasındaki verili ilişkiler koparılmaktadır. Söz gelimi, 2009'da Şili'nin kamu televizyon kanalı *TVN*'de akşam haberlerinden hemen önce ve sonra yayınlanan iki dizi ülkenin piyasa odaklı haber medyasına yönelik eleştirel değerlendirmeler içeriyordu. Benzer şekilde Venezuela'da akşam haberlerinde yer alan haberlere paralel olarak, ülkedeki yurttaşların tanık olduğu yolsuzluk ve şiddeti eleştiren diziler de yine yayın akışına verimli bir şekilde yerleştiriliyordu. Yazarların iddiasına göre böylece, kurgu içeriklerin gerçeklik varsayımı olan haberlerle peşi sıra verilmesi ile ekonomi-politik bakımından yurttaşlara eleştirel bir düşünümsellik sağlanması amaçlanıyordu.

Hiciv ve parodi ise herhangi bir strateji ya da taktiğin aracı olmadan, kendilerinde mevcut olan eğlendirme işlevlerini politik amaçlarla eklemeyerek düşünümsellik yaratabilmektedirler. Bu bakımdan, Bernard Cohen'in "medya insanlara ne düşünmeleri gerektiğini değil neyi düşünmeleri gerektiğini söyler" (Maigret, 2014, s. 255) sözünde vurgulanan medyanın insanların üzerine düşünecekleri en önemli meseleyi belirleme gücünün mizah için de geçerli olduğu söylenebilir. Yani, mizahın da insanlara ne hakkında düşünecekleri ve düşünümsellik sağlama konusunda mutlak bir gücü bulunmaktadır. Benzer şekilde, medyanın insanlar üzerinde farkına vardırma, bilgi edindirme, tutum geliştirme ve davranış değiştirme (McCombs ve Shaw, 1972) etkilerinin mizah için de geçerli olduğu söylenebilir. Bu noktada tekrar vurgulanması gereken şey mizahın alımlanma gücünün tüm bu etkilerde belirleyici olduğudur. Daha açık bir anlatımla, toplumsal anlamda eleştirel bir düşünümselliğin gerçekleşmesi için mizahı alımlayan kişilerin yani izleyiciler veya okuyucular temel aktörlerdir. Aktaş'ın (2020, s. 212) belirttiği gibi alımlayıcılar bir şifre çözücü gibi göndermeleri çözümlenmeli ve "yazarın yaptığı bilinçli çarpıtmaları algılayarak, yazarın beklentileriyle uzlaşarak" iletişimsel döngüyü tamamlamalıdır. Bu durum bilhassa haber formatında üretilen mizahi içerikler için belirleyicidir. Sinclair'ın (2020, s. 62) belirttiği gibi hiciv-parodi haberler -düşünümsellik sağlayan- bir panzehir olarak kullanılabilirliği için önemlidir. Ancak, bu işlev için hiciv-parodi haberlerin sahte haberlerden ayırt edilebilir olması ve doğru biçimde alımlanması gerekmektedir. "Bilgi düzensizliği" kategorilerinden biri olarak belirtilen hiciv-parodi haberler de hem eleştirel

bir düşünümsellik sağlama konusunda işlevsel bir rol üstlenmekte; hem de zaman zaman “doğru haber” olarak alımlanmasıyla mevcut bilgi düzensizliğini körüklemektedir.

Bir Bilgi Düzensizliği Kategorisi Olarak Hiciv-Parodi Haberler

“Sahte haber” kavramı temel olarak kamuoyuna yayılan bir bilginin doğruluktan yoksunluğuna ve gerçeklerle çelişmesine atıf yapmaktadır. Bir diğer deyişle, sahte haberlerin ya tamamen yanlış ya da belirli bir oranda yanıltıcı olduğu söylenebilir. Bununla birlikte, sahte haberler doğrudan kötü niyetle ve kandırma isteğiyle veya kötü niyet olmasa bile gerçeğe hiç aldırış edilmemesinden dolayı yayılırlar (Jaster ve Lanius, 2018, s. 2).

Wardle ve Derakhshan (2017, s. 5-9) “sahte haber” kavramı yerine “bilgi düzensizliği” kavramını kullanmanın iki nedenden ötürü daha anlamlı olduğunu düşünmektedir. Bu nedenlerden ilki, bilhassa sosyal medyada dolaşıma giren haberlerin tümünün haber medyasında profesyonelce üretilmemesi ve aralarında ciddi oranda haber olarak nitelenemeyecek kullanıcı türevli içeriklerin de olması, ki bu “sahte haber” kavramındaki “haber” kelimesini boşa düşürmektedir. İkincisi ise, yayılan tüm içeriklerin tamamının sahte olmaması yani içerisinde hatalı ilişkilendirilmiş veya yanlış bağlama oturtulmuş gerçeklikler de barındırıyor olması, ki bu da “sahte haber” kavramındaki “sahte” kelimesinin anlamına müdahale etmektedir. Ayrıca yazarlar, “sahte haber” ifadesinin artık politikacılar tarafından hoşlarına gitmeyen haberler yüzünden haber kuruluşlarını tanımlamak için kullanıldığını ve haber medyaları için peşinen ve toptan bir şekilde yaftalayıcı bir tabir olmasından dolayı sahte haber yerine bilgi düzensizliği kavramının daha doğru bir isimlendirme olduğunu düşünmektedirler. İsimlendirilmesinden bağımsız olarak sahte haberler ya da bilgi düzensizliği sosyal medyanın doğrulara ulaşmak için yarattığı kamuoyu oluşturma faydasını zedelemektedir; çünkü artık herkes kolayca sahte ya da yanıltıcı içerik oluşturup dolaşıma sokabilmektedir. Bu noktada haber kuruluşlarına düşen, gazetecilik etik ilkelerinde de vurgulanan doğrulama ve teyit basamaklarının atlamaması ve yanlış bilgilerin yayılmasının yavaşlatılmasıdır.

Bilgi düzensizliği temel olarak üç türe ayrılmaktadır. Bunlardan ilki, kasıtlı olarak zarar verme veya insanların kafasını karıştırma amacıyla oluşturulan ve paylaşılan yanlış bilgi olarak tanımlanabilen dezenformasyon; ikincisi, yine yanlış bilginin varlığını içeren ama bu kez kötü bir niyet olmadan paylaşılmasına atıf yapan mezenformasyon; üçüncüsü ise, yanlış olmayıp gerçek olan ama zarar vermek niyetiyle mahrem bilgilerin paylaşarak dolaşıma sokulması anlamına gelen malenformasyon. Bilgi düzensizliği içerdiği bu üç türün yanında kendisini daha da karmaşık hale getirmeye yardımcı olan yedi farklı kategoriyi de bünyesinde barındırmaktadır. Bu kategoriler ise manipüle edilmiş içerikler, uydurulmuş içerikler, bağlamdan koparılmış içerikler, taklit içerikler, çarpıtılmış içerikler, hatalı ilişkilendirmeler ve son olarak hiciv-parodi içerikler olarak sıralanmaktadır (Wardle ve Derakhshan, 2017, s. 44-49).

Hiciv-parodi haberler toplumu, toplumsal fenomenleri ve toplumsal figürleri eleştirmek için ironi veya zekâ aracılığıyla ortaya konan içeriklerdir. Hiciv-parodi

haberlerle niyet edilen şey belki sadece güldürmek belki de güldürürken düşündürmektir. Hiciv-parodi haberler her ne kadar zarar verme amacıyla değil eğlendirmek ve güldürürken düşündürmek amacıyla tasarlansalar bile insanları yanıltma potansiyeline sahiptir.

Hiciv-parodi haberlerin toplumdaki herhangi bir bozukluğu ifşa etmek için iyi bir araç olduğu söylenebilir çünkü bu tür “uydurulmuş” haberler insanların önyargılarının farkına varmalarına ve onları kırmalarına yardımcı olabilir. Bununla birlikte, hiciv-parodi haberlerin tamamen sahte olan haberlerden ayırt edilebilir olması ve arzu ettiği mesajı etkili bir şekilde vermesi için hem haberi üretenin hem de onu alımlayan kişilerin şakaya dâhil olması gerekir (Bedard ve Schoenthaler, 2018, s. 62-63). Bu noktada, çalışmada daha önce vurgulandığı gibi hiciv-parodi haberlerle karşılaşanların onları alımlama ve mizah maksatlı üretilmiş olduklarını fark etme becerileri önem arz etmektedir. Bu sebeple, kötü niyet olmadan tamamen eğlence amacıyla üretilen hiciv-parodi haberler ile yanıltma ve kandırma amacıyla üretilen sahte haberlerin farkına varılmasında bilişsel beceriler ve medya okuryazarlığı belirleyici bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Bu konu hakkında Michele Bedard ve Chianna Schoenthaler 2018 yılında yayımladıkları “*Satire or Fake News: Social Media Consumers’ Socio-Demographics Decide*” başlıklı çalışmalarında anket ve odak grup yöntemlerini kullanarak, medya tüketicilerinin hiciv-parodi haberler ile sahte haberleri ayırt etme becerisinin sosyo-demografik faktörlere bağlı olup olmadığını belirlemeye çalışmışlardır. Çalışmada, örneklemden elde edilen veriler doğrultusunda insanların yaşlarının, eğitimlerinin, cinsiyetlerinin ve siyasi görüşlerinin sahte haberleri ayırt etme ve hiciv anlayışlarının ne derecede güçlü olduğu ölçülmüştür. Buna göre, eğitim düzeyi yüksek olan kişilerin hiciv-parodi haberlerin ve sahte haberlerin ayırdına varma becerilerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Çalışmada ayrıca, yaşın hiciv-parodi haberler ile sahte haberleri ayırt etme becerilerini etkileyen önemli bir faktör olduğu da belirlenmiştir. Buna göre, genç bireylerin hiciv-parodi haberleri yaşlı bireylere göre doğru bir şekilde tanımlama olasılığının daha yüksek olduğu; ama aynı zamanda yaşlı bireylerin de sahte haberleri doğru bir şekilde belirleme olasılığının genç bireylere göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, yazarlar her ne kadar örneklemin dar olmasından dolayı büyük bir çıkarım yapılmaması gerektiğini ve siyasi ideolojinin bireylerin sahte haberleri belirleme yeteneğinin önemli bir belirleyicisi olmadığını söyleseler de ABD’de kendilerini demokrat olarak tanımlayan kişilerin kendilerini cumhuriyetçi olarak tanımlayanlara göre hiciv-parodi haberleri ve sahte haberleri doğru bir şekilde belirleme olasılıklarının çok az bir farkla daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Son olarak çalışmada, insanların cinsiyetlerinin hiciv-parodi haberleri ve sahte haberleri tanımlama becerileri üzerinde önemli bir etkisinin olmadığı da görülmüştür.

Kinaye, iğneleme, absürt gibi unsurlardan yararlanarak oluşturulan hiciv-parodi haberlerin sosyo-demografik faktörlere bağlı olarak alımlanmasına ilave olarak mizahın kültürel değerlerle ve toplumsal gündemle olan bağı da eklenebilir. Bir ülkedeki gündemi takip etmeyen ve mizah kültürüne hakim olmayan bir kişinin hiciv-parodi haberleri fark etmesi güçken; kendi toprağında üretilen ve toplumsal bellekte yer alan unsurlara gönderme yapan iletilerin ayırdına varmak görece daha kolay olabilir.

Dünya’da ve Türkiye’de Hiciv-Parodi Haber Platformları

Hiciv-parodi içeriklerin neredeyse tamamı kullanıcı türevli içerik yani medyaya

gönüllü olarak katkıda bulunan sıradan kişiler (Krumm, Davies ve Narayanaswami, 2008) tarafından oluşturulduğu söylenebilir. Kullanıcıların ürettikleri bu içerikler yine kullanıcıların kendi sosyal medya hesaplarında paylaşılmasının ardından kolayca geniş kitlelere doğru yayılmaktadır. Bununla birlikte, üretilen hiciv-parodi içeriklerin yayınlanması amacıyla kurulan internet siteleri ve sosyal medya hesapları da bulunmaktadır. Bu internet siteleri kendi editör ve yazar kadrolarıyla hiciv-parodi haber içeriği üretebildikleri gibi, sosyal medya kullanıcılarını da “haber üretmeye” davet etmektedirler. Aynı zamanda, söz konusu internet sitelerinde yayınlanan hiciv-parodi haberler de sosyal medya kullanıcıları vasıtasıyla daha geniş kitlelere ulaşmaktadır.

Hiciv-parodi haber içeriklerini yönelik yayın yapan *The Onion* bu alanda dünya çapında bir tanınırlığa sahiptir. *The Onion*, 1988’de Amerika Birleşik Devletleri’nde basılı bir gazete olarak yayın hayatına başlamış ve 1996’da internet sitesine dönüşmüştür. Daha en baştan “Amerika’nın En İyi Haber Kaynağı” gibi hiciv içeren bir slogana sahip olan *The Onion*, “politika”¹, “eğlence”², “spor”³, “yerel”⁴, “fikir”⁵, “haber”⁶ gibi kategoriler altında hiciv-parodi haberlere yer vermektedir. Bu alanda oldukça popüler olan *The Onion* üzerine bazı akademik çalışma da yapılmıştır (Fife, 2016; Brodie, 2018; Stevens ve McIntyre, 2019; Wiese, 2021). Bu çalışmalardan birinde Holland ve Levy (2018), *The Onion*’daki küresel olayların temsiline odaklanmışlardır. Bu çalışmada *The Onion*’da yer alan hiciv içerikli haberlerin ana akım medyanın ve uluslararası olayların haberleştirilmesinin üstü kapalı bir eleştirisini sunduğu belirlenmiştir. Ayrıca, *The Onion*’ın kâr odaklı bir girişim olduğundan tamamen eleştirel bir ses olarak algılanmasının yanlış olduğu aktarılmıştır. Bu bakımdan *The Onion*’un sert bir muhalif mizah yapmadığı belirlenmiştir. Benzer bir bulguya Türkiye’de yazılan bir lisansüstü çalışmada da ulaşılmıştır. *The Onion*’ın, ülkemizde de benzer bir işleve sahip olan *Zaytung* ile siyasi içerikli hiciv haberler üzerinden karşılaştırıldığı akademik çalışmada Sadıkgöze (2022), *Zaytung*’un 2019’da Türkiye’de yapılan belediye seçimleriyle ilgili haberlerini ve *The Onion*’un 2020’deki Amerika Birleşik Devletleri başkanlık seçimleriyle ilgili haberlerini analiz etmiştir. Çalışmada *Zaytung*’un daha eleştirel ve doğrudan bir muhalefeti temsil ettiği; *The Onion*’ın ise meydan okuyucu ama daha anlayışlı içerikler sunduğunu iddia edilmiştir.

The Onion’ın 2023 Haziran itibarıyla *Twitter*’da 11.7 milyon takipçisi bulunmakta ve günde ondan fazla hiciv içeren haber paylaşmaktadır. Web trafiği ölçümleme şirketi *Similarweb* tarafından derlenen istatistiklere göre 2023’ün Mayıs ayında *The Onion*’ın internet sitesini toplam beş milyon kişi ziyaret etmiş ve bu ziyaretlerin yaklaşık %78’i ABD ve Kanada’dan gerçekleşmiştir (Similarweb, 2023a).

ABD menşeli bir diğer hiciv-parodi haber sitesi olan ve 2023’ün Mayıs ayında 6.5 milyon ziyaretçi çeken (Similarweb, 2023b) *Cracked* de oldukça popüler bir hiciv haber

1“Biden, Şükran Günü’nde Sevdiklerini Kaybeden Hindilerle Buluştu” (The Onion, 23 Kasım 2022).

2“Bir ‘Vanderpump Rules’ Dizisi Hayranına Asla Söylenmemesi Gereken Şeyler” (The Onion, 7 Haziran 2023).

3“Babanın Tüm Ebeveynlik Stratejisi Oğlunun Yankees Hayranı Olmaması Üzerine” (The Onion, 27 Mayıs 2023).

4“Bebek Arabasını İten Kadın, Otoyolda Herkesin Yolundan Çekileceğini Sanıyor” (The Onion, 8 Haziran 2023).

5“Bazı YouTube Videolarını İzledikten Sonra Artık Feminist Değilim” (Yousafzai, 2023).

6“New York City Yetkilileri Çok Üzgün Bekar Bir Adamın 500.000 Yabancı Kedinin Tümenini Sahiplendiğini Duyurdu” (The Onion, 9 Haziran 2023).

platformudur. *Cracked*'de "Filmler&Televizyon"⁷, "video oyunları"⁸, "müzik"⁹, "spor"¹⁰, "tarih"¹¹, "ilişkiler"¹², "haberler"¹³, "ünlüler"¹⁴ gibi kategoriler altında hiciv içerikler paylaşmaktadır. Bir haber sitesi olan *The New Yorker* ise Amerikalı ünlü komedyen Andy Borowitz'in ürettiği hiciv içerikli haberleri "*Borowitz Raporundan Hiciv*" başlığı altında okuyucularıyla paylaşmaktadır ve gazetenin bu bölümü de ABD'de oldukça popülerdir. Ayrıca, ana akım bir medyanın hiciv haber sayfasına yer vermesi de dikkate değerdir. "*Gezegendeki en güvenilir yalan haber kaynağı*" sloganıyla yayın yapan *Genesis Times* da sık içerik üreten ve popüler olan bir diğer ABD menşeli hiciv haber sitesidir.

The Onion'dan esinlenerek (Luckhurst, 2008) 2007'de kurulan *The Daily Mash* ise İngiltere orijinli bir hiciv-parodi haber sitesi olarak içerisinde "politika"¹⁵, "toplum"¹⁶, "ilişkiler"¹⁷, "yaşam tarzı"¹⁸ ve "spor"¹⁹ kategorilerini barındırmaktadır. *The Daily Mash* internet sitesi dışında üretilen hiciv-parodi haberleri eşzamanlı olarak bir milyon takipçili *Facebook* ve 142 bin takipçili *Twitter* hesaplarından da paylaşmaktadır. *Similarweb* istatistiklerine göre 2023'ün Mayıs ayında *The Daily Mash* yaklaşık %75'i Birleşik Krallık'tan olmak üzere 1.6 milyon ziyaretçi çekmiştir (Similarweb, 2023c). *Daily Squip* ise bir diğer İngiliz çevrim içi hiciv haber sitesi olarak öne çıkmaktadır. *Daily Squip*, "spor"²⁰, "sağlık"²¹, "eğlence"²² konularında hiciv haberler üretmektedir. İngiltere'de ayrıca "İngiltere'nin orijinal sahte haberleri" sloganıyla yayın yapan, kullanıcılarına hiciv-parodi haber yazma ve yazılanları değerlendirme imkânı sunan *NewsBiscuit* platformu; "*Gezegendeki en kaliteli araştırmacı gazeteciliği sunuyoruz*" mottosuna sahip *Weekly World News*; "*Zaman iyi boşa harcanır*" sloganıyla yayın yapan *The Poke* ve "*En komik parodi başlıklarla her zaman hazır*" sloganına sahip *The Spoof* önemli hiciv-parodi haber platformlarından bazılarıdır. Bunlara ek olarak, İtalya'da *Lercio*, Kanada'da *The Beaverton* ve *The Daily Bonnet*, Avustralya'da *The Shovel* ve *The Betoota Advocate*, Hollanda'da *De Speld*, İspanya'da *El Mundo Today*, ABD'de *The Babylon Bee* ve Hindistan'da *The Fauxy* diğer bilindik hiciv-parodi haber yayımlayan internet siteleridir.

7"Michael Bay'in 'Transformers' Filmleri Hakkında Berbat Olmayan 7 Şey... Çok şükür Bu Liste 8'e Çıkıyor" (Van-Hooker, 2023).

8"Gta 6 Oyununun Hack'lenmesinin Arkasında İddiaya Göre Kim Var? 17 Yaşında Biri Mi?" (Svn, 2022).

9"Kafa Sallamanın Beyin Hücreleriniz İçin O Kadar Kötü Olmadığını Kanıtlayan Akademik Olarak Başarılı Beş Punk Müzisyen" (Rampton, 2023).

10"Bilinmesi Gereken 5 Feci Stadyum Tanıtımı" (Yudin, 2023).

11"Hatırlanmak İçin İnternete İhtiyacı Olmayan Destansı 17 Savaş" (Vinopal, 2023).

12"Havaalanı Güvenliğinde Herkesi Utandıran 6 Mahrem Eşya" (Menezes, 2023).

13"Bir İngiliz Milyarder Rüşvet Suçlamalarını Düşürsünler Diye Hükümete 100 Milyon Dolar Ödedi" (Menezes, 2022).

14"Kesinlikle Gerekli Olan Beş Melissa Mccarthy Filmi" (Grierson, 2023).

15"Neden Meyve Topluyorum? Brexit'i Destekleyenler İçin Neden ve Sonuç Basitleştirildi" (The Daily Mash, 17 Mayıs 2023).

16"Orta Sınıf Suçluluk Duygusu Tarafından Tüketilmeden Evsiz Bir Kişinin Yanından Geçmenin Yedi Yolu" (The Daily Mash, 25 Mayıs 2023).

17"Bekar Erkekler Friends, Harry Potter ve Köpekleri Seven Bir Kadın Bulabilmeyi Umuyor" (The Daily Mash, 3 Haziran 2023).

18"Bira, Futbol Ya Da Bahçe Kulübesi: Erkekler İçin Altı Doğum Günü Kartı Türü" (The Daily Mash, 21 Mayıs 2023).

19"Var Hatalarını Ortadan Kaldırmak İçin De Var Sistemi Getirilecek" (The Daily Mash, 17 Şubat 2023).

20"Ronaldo Her Cumartesi Suudi Arabistan'daki Kafa Kesişlerini İzleyeceği İçin Heyecanlı" (Daily Squip, 4 Ocak 2023).

21"Sebzeler Abur Cuburlara Savaş Açıyor: 'Tabaklarımızı Biz Devralıyoruz!'" (Parsnip, 2023).

22" Meghan Markle Kesinlikle Hiçbir Şey Yapmadığı İçin Bir Ödül Daha Aldı" (Cleopatra, 2023).

Türkiye de hiciv-parodi haberlerin üretilip yayımlandığı sosyal platformların çokluğu bakımından diğer ülkelerden geride değildir. 2011’de yılından 2015’e kadar yayın yapan ve ismiyle ABD’deki *The Wall Street Journal* gazetesine gönderme yapan *Vol Sitrit* ile 2014 ve 2019 yılları arasında hiciv haberler paylaşan, adını devletin çıkardığı yasa ve aldığı kararlarının resmî olarak yayımlandığı Resmi Gazete’ye atıf yaparak alan *Resmi Gaste* platformları bu alandaki iki eski önemli örnektir. Tıpkı adını andığımız iki platform gibi yine artık paylaşım yapmayı durdurmuş ve geçmişte hiciv-parodi haber içerikleri üretmiş olan *Krampon* ile “*sitede yer alan haberlerin hepsi, kişilik bölünmesi yaşayan, şizofren bir yazarın kafasında yarattığı hayali olaylardır. O yüzden bu haberlere inanabilirsiniz ama ciddiye alıp dava açan dombilidir*” (Vardar, 2018, s. 227) uyarı notuyla hiciv-parodi haberler paylaşmış olan *Kirpice* de diğer önemli mizahi haber platformlarıdır. Son olarak, “*yalan, dolan, iftira*” sloganıyla artık oldukça seyrek içerikler yayınlayan *Kaparov* ve sıklıkla içerik üreten ve hatta zaman zaman ürettikleri hiciv içeriklerin haber medyasında bile gerçek sanılarak paylaşıldığı *Zaytung* Türkiye’deki diğer önemli hiciv-parodi haber platformları olarak sıralanabilir.

Almanca “gazete” anlamına gelen “Die Zeitung” kelimesinden esinlenerek ve onu okunduğu şekliyle yazarak isimlendirilen *Zaytung*, “*dürüst, tarafsız, ahlaksız haber*” sloganıyla 2009’dan beri Türkiye’de yayın hayatını sürdüren hiciv-parodi haber platformudur. *Zaytung*’da dünyadaki birçok muadili gibi en popüler hiciv-parodi haber sitesi olan *The Onion*’dan ilham alınarak kurulmuştur (Canlı, 2010). *Zaytung*’da “haber”²³, “sinema”²⁴, “kitap”²⁵, “oyun”²⁶, “spor”²⁷, “blog”²⁸, “son dakika”²⁹, “halkın sesi”³⁰ ve “astroloji” gibi kategoriler bulunmakta ve her kategori altında çok büyük oranda Türkiye’nin siyasi ve toplumsal gündemine temas eden hiciv içeren haberler paylaşılmaktadır. *Zaytung*’un 2023 Mayıs itibarıyla *Twitter*’da 6.1 milyon; *Instagram*’da 933 bin ve *Facebook*’ta ise 563 bin takipçisi bulunmaktadır. Sitelerinde yayınlanan her haber sosyal medya hesaplarından da aynı anda paylaşılmakta ve üretilen hiciv haberler daha geniş kitlelere ulaşmaktadır.

Zaytung’daki hicivli haber metinlerinin “oldukça gerçek haber gibi” gözüküyor olmasına yönelik bir soruya sitenin kurucusu Hakan Bilginer “*standart medya dilini kullanırsan yazdığın her şey ciddi bir haber gibi görünüyor, içerik ne olursa olsun. Açıp bir gazete haberini okuyorsun ‘belirtildi’, ‘ifade edildi’, ‘altını çizdi’, ‘vurguladı’ gibi belli başlı kalıplar görüyorsun*” sözleriyle yanıt vermekte; aynı soruya *Zaytung* editörlerinden Anıl ise “*Zaytung haberlerinin, gerçek gazete haberi ile örtüştüğü nokta genelde son paragrafa kadar oluyor. Biz oralarda civıtırız artık anlaşılın gerçek olmadığı diye.*”

23“Merkez Bankası’nın İlk Kadın Başkanı Hafize Gaye Erkan, Aynı Zamanda Başkanlığını Yaptığı Bankadan Daha Fazla Döviz Rezervine Sahip İlk İnsan Olarak da Tarihe Geçti...” (Zaytung, 2023a).

24“İşte Instagram’ı Çocukluk Tatil Fotoğraflarına Boğan O Film: Aftersun” (Zaytung, 2023d).

25“Kendini sev, evrene enerji şeyap’ Zırvalarından Sıkılanlar İçin, Bir İşe Yaraması Muhtemel Kişisel Gelişim Kitapları” (Zaytung, 2023e).

26“İyi İdare Edilmeyen Klanların Başına 'Kayyum' Atanacak...” (Zaytung, 2023f).

27“Katar’da İstenmeyen Görüntüler: Arjantin Taraftarı Rolü Yaparken Fazla Havaya Giren Pakistanlı İşçiler, Takımın Kaldığı Otel Bastı...” (Zaytung, 2023g).

28“Bayramda Hayatta Kalma ve Akraba Sorgusuyla Mücadele Rehberi...” (Zaytung, 2023h).

29“Kupa kazanınca nasıl sevineceğini unutan 6 Fenerbahçeli futbolcu, maç sonrası sevinirken sakatlandı...” (Zaytung, 2023i).

30“Belediyenin Almanya’ya eğitime gönderdiği 45 kişiden 43’ü geri dönmedi...” (Zaytung, 2023i).

Bazen işe yaramıyor.” şeklinde cevaplamaktadır (Kedi, 2010). Özdemir (2018, s. 13) de *Zaytung*’un biçim, üslup ve haberin kurgulanması bakımından geleneksel gazeteciliğin özelliklerini taklit ettiğini belirtmektedir. Bu sebeple, *Zaytung*’da yayınlanan içeriklerin özellikle topyekûn bir haber parodisi olması nedeniyle insanlar tarafından gerçek sanıldığı çeşitli akademik çalışmalarla da ortaya konmuştur.

Türkiye’de popülaritesinden kaynaklı olarak odağına *Zaytung*’u alan akademik çalışmaların bulunması şaşırtıcı değildir. Bu çalışmalardan birine imza atan Özdemir (2018), “*Politik Mizahın ve Toplumsal Muhalefetin Alternatif Söylemsel Alanı Olarak Zaytung*” başlıklı çalışmada mizah ve politika bağlamında kalarak siyasetin egemen söylemlerinin *Zaytung*’da yayınlanan hiciv içerikli haberlerle ters yüz edildiğini iddia etmektedir. Fırat (2019) ise “*Postmodern Bağlamda Parodi, İroni ve Absürd’ün Zaytung Örneğinde Yeniden Üretimine İlişkin Bir İçerik Analizi*” başlıklı araştırmasında *Zaytung*’un internet sitesinde bir sene boyunca yayınlanan hiciv içerikli haberleri nitel bir içerik analizine tabi tutmuştur. Çalışmada *Zaytung*’daki haberler mizahi teknikler olarak nitelenen parodi, ironi ve absürt bakımdan incelenmiş ve en çok absürt mizahın tercih edildiği görülmüştür. Çalışmada ayrıca *Zaytung*’un muhalif ve eleştirel bir siyasi mizah yaptığı ortaya konulmuştur. Toker (2019), “*Sosyal Medyanın Kendi Gerçekliği: Zaytung Örneği*” başlıklı lisansüstü çalışmada Türkiye’deki toplumsal gerçekliklerin *Zaytung*’da da temsil edildiği ve bunun ulusal haber sitelerindeki metin ve görsellerinden yararlanılarak başarılı bir şekilde yapıldığı ortaya konmuştur. Çalışmada, *Zaytung*’un enflasyon, ekonomi, işsizlik, ulaşım, siyaset, Suriyeli, teknoloji, bilim, yoksulluk, tüketim gibi meselelerde gündelik hayatın hicivli bir yansımasını sunduğu iddia edilmiştir. Yazıcı (2019) da benzer şekilde “*Türkiye’de İnternet Haberciliği Bağlamında Parodi Haber ve Mizahın Yeniden Üretimi: Zaytung.Com Örneği*” çalışmada *Zaytung*’da yer alan haberlerin ülke gündemiyle paralel ilerlediğini ve haber metinlerindeki dil ve söylemlerin eleştirel olduğundan dolayı *Zaytung*’un toplumsal muhalefet işlevi gördüğünü iddia etmektedir. Türkiye’de parodi yayın yapan *Kurcala* isimli Youtube kanalının da sahibi olan ve aktif olarak mizah yapan Ünsal’ın (2019) “*Kamusal Senaryo Bağlamında Mizah ve Otorite İlişkisi: Zaytung Örneği*” başlıklı çalışması ise iktidarın söylemlerinin *Zaytung* haberleri üzerinden nasıl “tiye alındığını” incelemekte ve bu işleviyle *Zaytung*’un alternatif gerçeklik oluşturarak egemen söyleme zarar verme potansiyeli taşıdığı iddia edilmektedir. Çalışmada ayrıca hicivli haberlerin “siyasal iktidarlara doğrudan yöneltilmeyen sahne arkasındaki eleştirileri sahneye taşıyarak popülerleştirdiği ve aynı zaman da hakikatten uzaklaşmış söylemlerin çarpıklıklarını görünür kılma potansiyeline sahip olduğu” sonucuna ulaşılmıştır. Göçer (2018), “*Alternatif Medyada Haberin Politik Bir Mizahi Araca Dönüşümü: Zaytung Örneği*” başlıklı çalışmada ana akım medyanın gerçekleri çarpıttığı ama bununla birlikte profesyonel haber yazım kurallarına uygun bir biçimde yayınlanan mizahi içerikli haberlerin hem toplumsal gerçekliği yansıtmı bakımından hem de egemen düşünceler karşısında eleştirelilik içermesi bakımından önemli olduğu vurgulanmaktadır. Çalışmada ayrıca mizahi haberlerin alternatif haber kategorisi içerisinde değerlendirilmesi gerektiği savunulmaktadır. Güneş (2018), “*Direnış Yöntemi Olarak Mizah: Zaytung Örneği*” başlıklı çalışmada da benzer şekilde *Zaytung*’un mizahi bir alternatif gerçeklik ürettiği, bunu yaparken yaygın gazetecilik anlayışını eleştirdiği ve yurttaşlarda politik bir bilinç yarattığı ortaya konulmaktadır. Çalışmada

ayrıca, *Zaytung*'da paylaşılan haberlerin gerçek sanılarak paylaşılmasına ek olarak geleneksel haber medyasında yer alan bazı haberler yüzünden “Zaytung haberi gibi” ifadesinin dolaşıma girdiği iddia edilmektedir.

Sosyal medyada mizahi içerikler üreten ve bu içeriklerden önemli bir kısmı haber formatında olan “*Röportaj Adam*” kanalı da bir hiciv-parodi haber platformu olarak değerlendirilebilir. Gerçeklik iddiasını güçlendirmek için televizyon kanalı logosu kullanan ve içeriklerini olabildiğince profesyonel bir şekilde haber formatına benzeterek mizah içerikli videolar yayınlayan kanalın ülke gündemiyle ilişkilendirilmiş hiciv-parodi haberlerinin de zaman zaman gerçek sanılarak sosyal medyada paylaşılmaktadır.

“*Röportaj Adam*” kanalındaki içeriklerin televizyon kanallarındaki gerçek haber bültenlerinden türetildiği göz önüne alındığında yanıltıcı etki yapmaları şaşırtıcı değildir. “*Röportaj Adam*” kanalındaki hiciv-parodi içerikler, haber bültenlerindeki orijinal anonslarla ve dış seslerle başlamakta ve bir yerden sonra habere dâhil olan oyuncularla haberlerin parodisi yapılmaya başlanmaktadır. Hâlihazırda görüntüde yer alan kanal logosu ve ekranın altında bulunan yazı bantları da parodi haberlerin gerçeklik iddiasını güçlendirmektedir. Bu bakımdan “*Röportaj Adam*” kanalının, daha evvelden oluşturulmuş olan orijinal eserlere (haber) yaslanarak onları mizahi bir biçime soktuğu ve “gülünç uyumsuzluk” yarattığı için içeriklerinde parodi tekniğini kullandığı söylenebilir. Söz gelimi, *Show Tv* kanalındaki haber bülteninde yayınlanan “*Sınavı Geçemedi, Yakınları Öğretmeni Dövdü*” başlıklı haber “*Röportaj Adam*” kanalında “*6 Kere Ehliyet Sınavını Geçemeyince Öğretmeni Darp Etiler*” şeklinde isimlendirilerek parodi haline getirilmiştir. “*Röportaj Adam*” kanalındaki parodi haber *Show Tv* haber bülteni sunucusunun “*Ehliyet sınavında 6 kez başarısız olan sürücünün yakınları dehşet saçtı. Direksiyon başındaki öğretmene tekme tokat saldırdılar. O utandıran görüntüler geliyor şimdi ekranlarınıza*” sözleriyle açılmakta ve orijinal haberden beslenerek olay dramatize edilmekte ve yeniden yorumlanmaktadır.

Görsel 1 ve 2: *Röportaj Adam*'ın Ehliyet Sınavı Parodi Haberi

Kaynak: (*Röportaj Adam* Youtube Kanalı, 6 Aralık 2019)

Covid-19 Salgını sürecinde yine *Show TV*'de yayınlanan ve “*Korona* 'yla mücadele

doludizgin devam ediyor. Şimdi koltuklarınıza yaslanın, kemerlerinizi bağlayın ve bugüne kadar izlediğiniz tüm absürt görüntüleri unutun. Tıraş çetesinin çökertilme anları. Sizi emsali olmayan kaçak berber baskınıyla baş başa bırakıyoruz” sözleriyle sunulan “Yasadışı Tıraş Polis Baskınları” haberi “Röportaj Adam” kanalında “Berberlerin Yasa Dışı Tıraşına Polis Baskını” video başlığıyla parodi haber haline getirilmiştir. Parodi haberde, ulusal kanalda yayınlanan orijinal haberde yer alan baskın anının görüntülerine ve olay anında gerçekleşen konuşmalara yer verilmemiş, yalnızca orijinal haberin girişinden faydalanılmış ve sonrasında eser biçimsel olarak dönüştürülmüştür.

Görsel 3 ve 4: Röportaj Adam'ın Yasadışı Tıraş Parodi Haberi

Kaynak: (Röportaj Adam Youtube Kanalı, 10 Nisan 2020)

“Röportaj Adam” kanalında “İnternette Hastalık Teşhisi Koyuyorlar”, “Çalışanlar Kargolarla Top Oynadılar” ve “Kendi Kendini Soyduuran Adam Yakalandı”, “28 Kişi Film Çektiler 27 Kişi Tarafından İzlendi”, “Hastanede Çiğ Köfte Partisi Yaptılar” gibi birçok parodi içerik çeşitli televizyon kanallarındaki gerçek haber bültenlerinden türetilerek oluşturulmuştur.

“Röportaj Adam” kanalında haberlerden türetilenler dışında televizyon kanallarındaki tartışma programlarının ilgili yerlerine dâhil olunarak ve onları bağlamlarından koparıp bambaşka bağlamlarda ele alarak “Uzm. Herbokolog Mahsun Karaca ‘Yetişkinler süt içmeli mi’ sorusunu yanıtıyor”, “Netflix Gençleri Eşcinselliğe mi Özendiriyor?” ve “Salgının Aşısı Ne Zaman Bulunacak?” gibi parodiler de üretilmektedir.

Görsel-5: *Röportaj Adam*'ın Koranavirüs Parodisi

Kaynak: (Röportaj Adam Youtube Kanalı,
22 Nisan 2020)

Görsel-6: *Röportaj Adam*'ın Süt Parodisi

Kaynak: (Röportaj Adam Youtube Kanalı,
13 Mart 2020)

Çalışmanın Metodolojisi

Bir durumun, koşulun, iletişim sürecinin veya uygulanan politikanın ne olduğunu tasvir etmek (Erdoğan, 2012, s. 169) amacıyla betimleyici yöntemin kullanıldığı bu çalışmanın kapsamını, dünyada ve Türkiye'deki hiciv-parodi haber platformlarında üretilen ve Türkiye'deki profesyonel haber medyasında gerçek bir habermiş gibi sunulan hiciv-parodi haberlerin amaçlı örneklem tekniğiyle tespit edilmesi oluşturmaktadır. Türkiye'deki profesyonel haber medyası ekosisteminde yeterli dikkat gösterilmeden ve haber doğrulaması yapılmadan gerçek kabul edilen, haberleştirilen ve konu edilen hiciv-parodi haberler, kişisel dikkatle ve Türkiye'deki kimi doğrulama platformları üzerinden tespit edilmiştir. Bu bakımdan, dünyada ve Türkiye'deki hiciv-parodi haber platformlarında yayınlanan haber içerikleri çalışmanın araştırma evrenini; amaçlı örneklem tekniğiyle belirlenen ve Türkiye'deki profesyonel haber medyasında gerçek sanılarak paylaşılan hiciv-parodi haberlerin ise araştırmanın örneklemi oluşturmaktadır.

Amaçlı örneklem, araştırmanın amacına, kapsamına ve sorularına hizmet ettiği düşünülen uygun özellikteki katılımcıların ya da medya metinlerinin örneklem olarak seçilmesini ifade etmektedir (Robson, 2017, s. 318). Bir diğer deyişle, amaçlı örneklemde “araştırmanın amacına uygun yanıt verebilecek birey ve objeler arasından” örneklem seçimi yapılmaktadır (Aziz, 2013, s. 53-55). Bu çalışmada da Türkiye'deki profesyonel haber medyasında gerçek sanılarak paylaşılan 11 hiciv-parodi haber çalışmanın amacı doğrultusunda örneklem olarak seçilmiştir. Çalışmada, Türkiye'deki bazı doğrulama platformları ve takip edilen sosyal medya siteleri üzerinden belirlenen hiciv-parodi haberlerin beş tanesinin görsellerine de yer verilmiştir.

Türkiye'deki profesyonel haber medyası tarafından gerçek sanılarak paylaşılan hiciv-parodi haber örneklerinin tespit edilip gösterilmesini amaçlayan bu çalışmada “Türkiye haber medyasında gerçeklik yanılgısı oluşturan hiciv-parodi haberlerin hangileri olduğu”

ve “söz konusu hiciv-parodi haberlerin profesyonel medya ve gazeteciler tarafından doğrulanmadan yayınlanmasıyla hangi etik problemlerin ortaya çıktığı” sorularına yanıt aranmıştır. Çalışmanın sıradaki başlığında söz konusu hiciv-parodi haber örnekleri gösterilecek ve sonuç başlığı altında ise bu mesele gazetecilik etik ilkeleri bağlamında tartışılacaktır.

Türkiye Haber Medyasında Gerçeklik Yanılgısı Oluşturan Hiciv-Parodi Haberler

Hiciv-parodi haberlerin gerçekliği konusunda haber kuruluşlarının profesyonel yanılgıları, sıradan insanların yanılgılarından çok daha dikkat çekicidir. Hiciv-parodi haberlerin kurgusallığının ayırdına varılamaması, gerçekliğinin teyit edilmemesi ya da bu konuda hataya düşülmesi irili ufaklı birçok haber kuruluşu tarafından yapılabilmektedir. Hiciv-parodi haberlerin gerçek olduğu yanılgısına Türkiye haber medyasındaki köklü haber kuruluşları da düşmektedir. Söz gelimi, 16 Temmuz 2014 yılında *The Onion*'da üretilen “*NASA, Şempanzeyi Güneşe Fırlatma Planlarını Açıkladı*” (The Onion, 2014) başlıklı hiciv haber yaklaşık üç sene sonra 24 Mart 2017 tarihinde *Milliyet*'te ve ondan bir gün sonra *Hürriyet*'te teknoloji kategorisi altında haber olarak yayınlanmıştır. Bu iki ana akım haber kuruluşunun yanı sıra çeşitli internet siteleri de haberi yaygınlaştırmışlardır.

Görsel-7: *Milliyet*'in NASA Haberi

Kaynak: (Milliyet [İnternet], 24 Mart 2017)

Görsel-8: *Hürriyet*'in NASA Haberi

Kaynak: (Teyit.org, 27 Mart 2017)

World News Daily Report'ta üretilen “*Fransız Şef, 37 Müşteriye Bulaştıktan Sonra Kremli Souffle'deki Gizli Maddenin Sperm Olduğunu Kabul Etmek Zorunda Kaldı*” başlıklı bir başka tamamen uydurulmuş haber Türk medyasında yine ciddi bir haber olarak algılanmıştır. Hiciv içeren bu haber *Cumhuriyet*, *Sputnik*, *Haber Global* gibi bilindik haber kuruluşları tarafından gerçek sanılmış ve okuyucularına haber olarak sunulmuştur (Malumatfuruş, 2020). Ayrıca, “Liberty Üniversitesi'nden arkeologların Babil kralı Nabonidus'un, MÖ 6. yüzyılda yazdığı ayrılık mektubunu keşfettiği yönündeki haber 1 Nisan şakası olmasına rağmen, basın yayın organlarımızın birçoğu tarafından gerçek

sanılarak yayımlanmıştır” (Malumatfuruş, 2019).

Yayın hayatına son veren *World News Daily Report*'ta 2017 tarihinde paylaşılan “DNA Testleri Emekli Postacının 1.300'den Fazla Gayri Meşru Çocuğu Olduğunu Kanıtlıyor” başlıklı hiciv haber de benzer şekilde *Hürriyet*, *T24*, *Posta*, *Star*, *Akşam* gibi Türkiye haber medyasındaki kayda değer haber sitelerinde doğruluk kontrolü yapılmadan gerçek haber gibi verilmiştir.

Görsel-9: Akşam'ın Postacı Haberi

Kaynak: (Akşam [İnternet], 26 Haziran 2017)

Görsel-10: T24'ün Postacı Haberi

Kaynak: (Teyit.org, 27 Haziran 2017)

Diken.com, *Sözcü* ve *Tele 1 Tv* gibi ciddi haber kuruluşları da yine *World News Daily Report*'ta yayınlanan “62 Yıl Boyunca Karısını Dinlemekten Kaçınmak İçin Sağır ve Dilsiz Numarası Yapan Adam” başlıklı bir hiciv haberin kaynağını ve doğruluğunu kontrol etmeden gerçekmişçesine servis etmişlerdir (Çavuş, 2019). *Sözcü* gazetesi bu mizah amaçlı uydurulmuş haberi internet sitesinde “Sosyal medya bu davayı konuşuyor... 62 yıl boyunca numara yapmış!” başlığıyla vermiştir. *Sözcü*, haberin yayımlandığı internet sitesinde içeriklerin eğlence amaçlı ve kurgusal; yazıların ise hiciv niteliği taşıdığı belirtilmiş olmasına rağmen bu hataya düşmüştür (Malumatfuruş, 2021).

Yine *World News Daily Report* isimli hiciv-parodi haber sitesinde 2020'de yayınlanan “Nazilerin 1944'te Uzaya Fırlattığı Roketin Önümüzdeki Hafta Abd'yi Vurması Bekleniyor” başlıklı hiciv haber, Türkiye'de *Sabah* ve *Türkiye* gazeteleri ile AHaber kanalında gerçekmiş gibi haber olmuştur. (Foça, 2017).

Görsel-11: Sözcü'nün Boşanma Haberi

Kaynak: (Malumatfuruş.org, 14 Şubat2021)

Görsel-12: AHaber'in Roket Haberi

Kaynak: (AHaber TV, 30 Aralık 2016)

Türkiye menşeli üretilen hiciv-parodi haberlerin yine Türk haber medyası tarafından gerçek sanılarak paylaşıldığı örnekler de bir hayli fazladır. *Kirpice* platformu tarafından yayımlanan “*TÜBİTAK: Hadron çarpıştırmak Allah'a şirk koşturur*” başlıklı haber *CNN Türk*, *Sol Haber*, *Cumhuriyet* ve *T24* gibi yayın organları tarafından haberleştirilmiştir (Yalansavar, 2017). Aynı hiciv-parodi sitesinin “*Şairler Derneği sokak şiirlerine savaş açtı*” başlıklı haberi de *CNN TÜRK* tarafından doğru kabul edilip haberleştirilmiştir (Birgün, 2015).

The Beaverton isimli hiciv-parodi haber sitesinde yer alan bir astronotun uzay seyahatinin ardından evine uzayda yaptığı telefon görüşmelerinden dolayı 1.37 milyon dolar telefon faturasıyla döndüğü hiciv haber ise *Türkiye* ve *Habertürk* tarafından gerçek sanılarak paylaşılmıştır (Yılmaz, 2018).

Görsel-13: HaberTürk'ün Telefon Faturası Haberi

Kaynak: (HaberTürk [İnternet], 18 Mayıs 2013)

Zaytung'da yer alan “*Sierra Leone’de Unutulan Büyükelçi Çareyi Ermeni Tasarısında Buldu*” başlıklı hiciv haber gazeteci Banu Avar tarafından fark edilmemiş ve gerçek zannedilip konuk olduğu *Bekleme Odası* isimli televizyon programında dillendirilmiştir. En önemli gazetecilik refleksi olan soruşturma ve doğrulamayı atlayan Avar her ne kadar bunu bir gaf olarak görse ve sonradan özür dilese de yaptığı hata hiciv haberin kendisinden daha fazla dikkat çekmişti. Benzer şekilde, *Kaparov* tarafından ortaya atılan “*Eleştirilerden Bunalan Canan Karatay Patladı: ‘Ne ... Yerseniz İyi*” başlıklı haber de *Hürriyet* yazarı Ahmet Hakan tarafından gerçek sanılarak köşe yazısında konu edilmişti (Malumatfuruş, 2018).

Twitter'da ABD Başkanı Donald Trump'ı taklit eden bir hesabın Recep Tayyip Erdoğan, Angela Merkel, Emmanuel Macron ve Boris Johnson'ın aynı karede yer aldığı bir fotoğrafı “*Two Turks, one German and one Napoleon*” notuyla paylaşmasının ardından İsmail Küçükkaya, Sabiha Doğan, Mine G. Kırıkkanat, Amberin Zaman gibi gazeteciler bunun bir parodi hesap olduğunu fark etmeyerek bu tweet'i ciddiye alarak çeşitli notlarla paylaşmaları da bir diğer dikkatsiz gazetecilik örneği olarak gösterilebilir (Malumatfuruş, 2019).

Röportaj Adam kanalında da “*Afrika değil Esenyurt*” başlıklı parodi haberinde Ganalı emlakçı ile Kamerunlu kiracının kavgası ülkedeki yabancı nüfusun çokluğuyla hicvedilmiş³¹ ve bu içerik *Fox TV* sunucusu İlker Karagöz tarafından sabah haberlerinde gerçek sanılarak “*Birleşmiş Milletler gibi kavga*” şeklinde yorumlanmıştır. Programın görüntüleri “*Röportaj Adam*” *Twitter* hesabından “*Görgü tanığı çok güvenilir değil gibi ama siz bilirsiniz*” şeklinde alaya alındıktan sonra İlker Karagöz de yine *Twitter*'dan “*Ah ya... ama bir gazeteden okuduğumuz bir haberdir. Yani önce onlar şakaya kanmış. Dahası olmayacak şey de değil*” cevabını vermiştir. Bu bakımdan, hem haberin ilk yer aldığı gazete hem de sabah kuşağında bir haber programı sunucusu olan gazeteci haberin hiciv-parodi haber olduğunu fark edememiş ve onun gerçekliğini sorgulamamışlardır.

Sonuç

Sosyal medya vasıtasıyla kamusal alana yayılan bilgilerin ciddi bir kısmının kullanıcı türevli içerikler olduğu ve artık her bir sosyal medya kullanıcısının karşılaştıkları bilgiye karşı farkındalık geliştirmeleri gerektiği belirgindir. Sosyal medyadaki bilgi düzensizliği aynı zamanda hiciv-parodi haberlerin de kolaylıkla ve sıklıkla dolaşıma girmesinin yolunu açmaktadır. Çoğunlukla eğlenmek ya da bazen propaganda yapmak için hazırlanan ve dolaşıma sokulan hiciv-parodi haberler meslek, statü, gelir ve eğitim durumundan hatta niyetten (bilerek ya da bilmeyerek paylaşma) bağımsız olarak kitlelerce paylaşılmakta ve yayılmaktadır.

Hiciv-parodi haberler en başta mizahi bir amaç için üretildiklerinden diğer bilgi düzensizliği türleri gibi tehlikeli gözükmemektedir. Öte yandan, mizahın kültürle ve 31“Valla işte bu Ganalı emlakçı Kamerunlu kadına saldırıyor. Orada bağırış çağırış filan derken alt katta Suriyeliler var onlar da mevzuya giriyor. Karşı binada Kenyalı bir arkadaş var, beni de o ayıktırdı. Çıktım baktım ne oluyor diye o arada bizim karşı köşede manav var Faslı. O da yanına Afgan terziyi alıp binaya geliyorlar. Hemen yan dairede de Iraklılar var, onlarda sanıyor ki o ikisi ona geliyor. Bunlar da havaya ateş açıyor. Ortalık birden karışıyor. Polis geldi tabi, onlar galiba Türk'tü...” (Malumatfuruş, 2023)

kültürel değerlerle yakından ilgili olması her ülkenin kendi hiciv-parodi haberinin kendi kültürüne hakim insanlar tarafından doğru şekilde alımlanmasını beraberinde getirmektedir. Söz gelimi, *Röportaj Adam* kanalında yayınlanan “*Afrika değil Esenyurt*” başlıklı parodi haber, ülke gündeminde düzensiz göçmen sorunu olmayan ülke vatandaşları için pek bir şey ifade etmezken; *The Spoof*’ta yayınlanan “*Charles’ın Oğlu Prens Harry, Kraliyet Ailesi Tarafından Küçümsendiğini ve Bir Daha Asla İngiltere’ye Ayak Basmayacağını Söyledi*” başlıklı haber İngiliz Kraliyet ailesi haberlerinden bihaber olan insanlar için kayda değer bir ironi içermemektedir.

Hiciv-parodi haberlerin kamusal tanınırlığı olan siyasetçiler, yerel yöneticiler ya da sanatçılar tarafından gerçek sanılması anlaşılabilir insani bir hata olarak görülebilir. Bununla birlikte, ülke gündemiyle ilgili olsun ya da olmasın hiciv-parodi haberlerin özlerindeki alaycılığın ve ironinin gazeteciler ve medya kuruluşları tarafından fark edilmemesi, dahası haberin doğrulanmadan yayınlanması oldukça belirgin bir şekilde profesyonel bir hata olarak değerlendirilmelidir. Profesyonel işlerinin en önemli zorunluluklarından biri olan teyit etme ve doğrulama pratiklerinin atlanmasıyla haber platformları ve gazeteciler zaman zaman gerçeklik yanılgısına düşmekte ve hiciv-parodi haberleri dolaşıma sokmaktadır. Bu bakımdan gazetecilik mesleğinin temelinde olması gereken doğruluk kontrolünün haber kuruluşları tarafından zaman zaman yeterince ciddiye alınmadığı ve haber medyasının da bu içeriklerin yayılmasında pay sahibi olduğu söylenebilir. Oysa birçok haber kuruluşunun ve meslek örgütünün gazetecilik etik ilkelerinde gazetecinin doğruluğundan emin olmadığı bilgiyi sunmaması ve bilgiyi farklı kaynaklardan teyit etmesi gerektiği belirtilmektedir. Diğer bir deyişle, birçok haber kuruluşu ya da gazetecilik meslek örgütü gazeteciler için en yüksek doğrulama standartlarını korumanın altını çizmektedir.

Fransa Haber Ajansı (AFP) yayınladığı etik ilkeleri metninde çevrimiçi ve sosyal ağlarda dolaşan söylenti ve gürültü miktarı göz önüne alındığında gazetecilerin tanımlanmış ve güvenilir kaynaklar aracılığıyla doğru ve doğrulanmış haberler sağlama rollerinin hiç bu kadar önemli olmadığını belirtmektedir (AFP, 2023). Aynı şekilde, *Profesyonel Gazeteciler Örgütü* (SPJ) de gazetecileri bilgileri yayınlamadan önce doğrulamakla sorumlu tutmaktadır (SPJ, 2023). *Britanya Yayın Kuruluşu* (BBC) ise tüm haberlerinde gereken doğruluğu sağlama konusundaki kararlılığını ve bu meselenin itibarları ile izleyicilerin güveni açısından temel önemde olduğunu yayınladığı etik ilkelerde vurgulamaktadır (BBC, 2023).

Ülkemizde de *Basın İlan Kurumu*’nun yayınladığı *Basın Ahlak Esasları* metninin yedinci maddesinin beşinci bendinde “*doğruluğu kuşku uyandırabilen ve araştırılması gazetecilik imkânları içinde bulunan haberler; araştırılıp doğruluğu ve görünürdeki gerçekliği teyit edilmeden yayınlanamaz*” ifadesine yer verilmektedir (Basın İlan Kurumu, 2022). Ülkemizdeki en önemli meslek örgütlerinden biri olan *Basın Konseyi* de *Basın Meslek İlkeleri*’nde “*soruşturulması gazetecilik olanakları içinde bulunan haberler; soruşturulmaksızın veya doğruluğuna emin olmaksızın yayınlanamaz*” (Basın Konseyi, 2023) ilkesini vurgulamaktadır. Bu ilkeler hem geleneksel hem dijital haber medyasında geçerliyen *Türkiye Gazeteciler Cemiyeti* tarafından yayınlanan *Türkiye Gazetecileri Hak*

ve *Sorumluluk Bildirgesinde* Dijital Medya başlıklı ayrı bir bölümde gazetecilerin yeni medyadaki sorumlulukları bir kez daha hatırlatılmaktadır: “*Gazeteci, haber içeriklerini sosyal medya hesapları, web siteleri ile bloglarında paylaşırken çarpıtma, yanıltma, yönlendirme yapmamalı, kişi ya da kurumları, teyit edilmemiş bilgilerle zan altında bırakmamalıdır*” ifadeleriyle uyarılmaktadır.

Gazetecilik etik ilkelerinde vurgulanan doğruluk, gerçeklik ve doğrulama gibi önemli ilkelere rağmen, profesyonel haber medyasının kaynak ve doğruluk kontrolü yapmadan gerçek bir haber olarak paylaşımına soktuğu hiciv-parodi haberler, hem internet kullanıcılarının hem de diğer haber kuruluşlarının haberi yaygınlaştırması sayesinde sosyal medyada artan biçimde görünür olmaktadır. Bu hususta en önemli ya da gazetecilerin deyişiyle “haber değeri olan” mesele ise, doğruluğu önemsemeyen içeriği paylaşan internet kullanıcılarından farklı olarak, profesyonel sorumlulukları bulunan haber kuruluşlarının hiciv-parodi haberleri gerçek sanarak dolaşıma sokmalarıdır. Bu bakımdan gazetecilerin ve haber kuruluşlarının hiciv-parodi haberlerin içerik, görsel ve akla yatkınlık bakımından doğrulamaları ve teyit etmeleri mevcut bilgi düzensizliğini azaltmayacak olsa bile, medyaya güven konusunda olumlu katkılar sunacağı düşünülmektedir.

Extended Abstract

Both the intensity of the global news flow and the frequency of user-derived news circulating due to the influence of social media creates a tremendous news inflation. There are also fake news in the news that people are exposed to throughout the day. The concept of “fake news” or, as it is suggested, “information disorder” also includes various categories. One of these categories is satirical-parodic news.

Satirical-parodic news is content that is put forward through irony or wit to criticize society, social phenomena and social figures. What is intended with satirical-parodic news is maybe just to make you laugh, or maybe to make you think while you laugh. Still, it can be said that satirical-parodic news is a good tool to expose any disorder in society. Satirical-parodic news has the potential to mislead people, even though they are designed to entertain and make people think while making them laugh, not to harm. For this reason, cognitive skills and media literacy come to the fore as a determining factor in recognizing satirical-parodic news produced purely for entertainment without malicious intent and fake news produced for the purpose of deception.

Almost all satirical-parodic content is produced in the form of user-derived content. In other words, these contents are created by ordinary people who voluntarily contribute to the media. These contents produced by the users are easily spread to large masses after the users are shared on their own social media accounts. In addition, there are websites and social media accounts established for the purpose of publishing the satirical-parodic content produced.

The Onion, Cracked, The Daily Mash, Spoof, Daily Squip, NewsBiscuit, Weekly World News, The Poke, Lercio, The Beaverton, The Daily Bonnet, The Shovel, De Speld, El Mundo Today, The Babylon Bee ve The Fauxy, Zaytung satirical-parodic news sites

such as local and universal sites can be listed as prominent.

It is a digital media process that should be considered quite normal that a satirical-parodic news that is prepared and shared is circulated nationally and even internationally. From time to time, news organizations that have responsibilities due to their professional work circulate or publish satirical-parodic news as real. This means that professional news organizations circulate news without investigation and without being sure of its accuracy, and it is neither in line with the spirit of the profession nor with the ethical principles of journalism. However, many news organizations or journalism professional organizations emphasize maintaining the highest standards of verification for journalists. Despite all this, the news media can present satirical-parodic news to the masses without confirming its source and accuracy.

The aim of this study is to show that the professional news media can neglect the principles of truth and reality, which are among the most important journalism principles, by publishing satirical-parodic news. For this purpose, examples of satirical-parodic news shared by the Turkish professional news media as real are given. Basically, it is claimed in the study that the news shared as true by ignoring ethical principles further damages the trust in the media, which is gradually decreasing.

Etik Beyanı: “Haberin Mizahla İmtihani: Hiciv-Parodi Haberler” başlıklı araştırma makalesi etik kurul izni gerektirmeyen araştırmalar arasındadır.

Yazar Katkıları: “Haberin Mizahla İmtihani: Hiciv-Parodi Haberler” başlıklı araştırma makalesi tek yazarlıdır. Yazarın katkı oranı %100’dür.

Çıkar Çatışması Beyanı: “Haberin Mizahla İmtihani: Hiciv-Parodi Haberler” başlıklı araştırma makalesinde herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

AHaber (2012, 30 Aralık). Nazi roketi 72 yıl sonra NewYork’u vuracak! Erişim adresi: <https://www.ahaber.com.tr/video/dunya-videolari/nazi-roketi-72-yil-sonra-new-yorku-vuracak>

Aktaş, A. (2020). Ömer Seyfettin’in hikâyelerinde politik hiciv ve parodik yapı. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi Ölümünün 100. Yılında Ömer Seyfettin Özel Sayısı*, 209-247.

Agence France Presse (AFP): Editorial standards and best practices. Erişim Adresi: <https://accountablejournalism.org/ethics-codes/afp-editorial-standards-and-best-practices>

Akşam (2017, 26 Haziran). Emekli postacının bin 300 çocuğun babası olduğu ortaya çıktı. Erişim adresi: <https://www.aksam.com.tr/dunya/emekli-postacinin-bin-300-cocugun-babasi-oldugu-ortaya-cikti/haber-637553>

- Ashley J. (2014). Prime-time politics: News, parody, and fictional credibility in Chile. *American Ethnologist*, 41(4), 757-770.
- Aziz, A. (2013). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Basın Konseyi (2023). Basın meslek ilkeleri. Erişim adresi: <https://www.basinkonseyi.org.tr/basin-meslek-ilkeleleri/>
- Basu, L. (2018). News satire: Giving the news a memory. *tripleC*, 16(1), 241-255.
- Bayraktaroğlu, A. ve Uğur, U. (2011). Postmodern sinemada filmlerarasılık bağlamında pastiş ve parodi. *Art-e Sanat Dergisi*, 4(7), 1-20.
- Bedard, M. ve Schoenthaler, C. (2018). Satire or fake news: Social Media consumers' socio-demographics decide. *Companion Proceedings of the The Web Conference 2018*.
- Basın İlan Kurumu (2022). Basın ahlak esasları. Erişim adresi: <https://bik.gov.tr/kurumsal/basin-ahlak-esaslari/>
- Birgün (2015, 25 Haziran). Medya fena trollendi. Erişim adresi: <https://www.birgun.net/haber/medya-fena-trollendi-83544>
- British Broadcasting Corporation (2023). Section 3: Accuracy – Introduction. Erişim adresi: <https://www.bbc.com/editorialguidelines/guidelines/accuracy/>
- Brodie, I. (2018). Pretend news, false news, fake news: The onion as put-on, prank, and legend. *Journal of American Folklore*, 131(522), 451-459.
- Bulut, F. (2018). Metinlerarasılık kavramının kuramsal çerçevesi. *Edebî Eleştiri Dergisi*, 2(1), 1-19. doi:10.31465/eeder.397704
- Canlı, M. (2010, 13 Temmuz). Zaytung kurucusu ile röportaj. Erişim adresi: <https://web.archive.org/web/20120104071547/http://www.marketoloji.com/2010/07/13/zaytung-kurucusu-ile-roportaj/>
- Chaplin, C. (Yapımcı ve Yönetmen). (1940). *Büyük Diktatör* [Sinema filmi]. ABD: Charles Chaplin Film Corporation.
- Cleopatra, B. (2023, 18 Mayıs). Meghan Markle given another award for doing absolutely nothing. Erişim adresi: <https://www.dailysquib.co.uk/entertainment/51772-meghan-markle-given-another-award-for-doing-absolutely-nothing.html>
- Çavuş, G. (2019). Karısıyla konuşmamak için 62 yıl sağır dilsiz taklidi yapan adam iddiası. Erişim adresi: <https://teyit.org/analiz/karisiyla-konusmamak-icin-62-yil-sagir-dilsiz-taklidi-yapan-adam-iddiasi>

- Daily Squip (2023, 4 Ocak). Ronaldo excited to watch Saudi beheadings every saturday. Erişim adresi: <https://www.dailysquib.co.uk/sports/48865-ronaldo-excited-to-watch-saudi-beheadings-every-saturday.html>
- Edley, L. (2018). Satire vs. parody. Erişim adresi: <https://thanetwriters.com/essay/technicalities/satire-vs-parody/>
- Edward C. H. ve Adam L. (2018) The Onion and the geopolitics of satire. *Popular Communication*, 16(3), 182-195. doi:[10.1080/15405702.2017.1397674](https://doi.org/10.1080/15405702.2017.1397674)
- Eker, G. Ö. (2014). *İnsan, kültür, mizah (Eğlence endüstrisinde tüketim nesnesi olarak mizah)*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Erdoğan, İ. (2012). *Pozitivist metodoloji ve ötesi: bilimsel araştırma tasarımları, niteliksel ve istatistiksel yöntemler*. Ankara: ERK.
- Fırat, T. E. (2019). Postmodern bağlamda parodi, ironi ve absürd'ün zaytung örneğinde yeniden üretimine ilişkin bir içerik analizi. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 426-438.
- Fife, J. (2016). Peeling the onion: Satire and the complexity of audience response. *Rhetoric Review*, 35(4), 322-334. doi:[10.1080/07350198.2016.1215000](https://doi.org/10.1080/07350198.2016.1215000)
- Foça, M. A. (2017). Sabah'ın Nazi roketi New York'u vuracak haberi parodi. Erişim adresi: <https://teyit.org/analiz/sabahin-nazi-roketi-new-yorku-vuracak-haberi-parodi>
- Giddens, A. (2005). *Sosyoloji*. (C. Güzel, Çev.). Ankara: Ayraç Yayınevi.
- Göçer, F. (2018). *Alternatif medyada haberin politik bir mizahi araca dönüşümü: Zaytung örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Grierson, T. (2023, 7 Mayıs). The five absolutely essential melissa mccarthy movies. Erişim adresi: https://www.cracked.com/article_37915_the-five-absolutely-essential-melissa-mccarthy-movies.html
- Güneş, S. (2018). *Direnış yöntemi olarak mizah: Zaytung örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sabancı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- HaberTürk (2013, 18 Mayıs). Astronomik fatura: 1.37 milyon dolar! Erişim adresi: <https://www.haberturk.com/ekonomi/teknoloji/haber/845516-astronomik-fatura-137-milyon-dolar>
- Holland, C. E. ve Levy, A. (2018) The Onion and the geopolitics of satire. *Popular Communication*, 16(3), 182-195. doi:[10.1080/15405702.2017.1397674](https://doi.org/10.1080/15405702.2017.1397674)

- Jaster, R. ve Lanius, D. (2018). What is fake news?. *Versus* 2, (127), 207-227.
- Kedi, A. (2 Şubat 2010). Dürüst, tarafsız, ahlaksız haber: Zaytung! Erişim adresi: <https://www.milliyet.com.tr/pazar/zaytung-a-inanma-onsuz-da-kalma-1561054>
- Krumm, J., Davies, N. ve Narayanaswami, C. (2008). User-generated content. *IEEE Pervasive Computing*, 7(4), 10-11. doi:10.1109/MPRV.2008.85.
- Luckhurst, T. (2008). The Daily Mash - satirical, scatological and already profitable, <https://www.independent.co.uk/news/media/the-daily-mash-satirical-scatological-and-already-profitable-899541.html>.
- Maigret, E. (2014). *Medya ve iletişim sosyolojisi*. (H. Yücel, Çev.). Ankara: İletişim Yayınları.
- Malumatfuruş (2018, 10 Mart). Canan Karatay'ın "ne ... yerseniz yiyin" dediği iddiası doğru değil. Erişim adresi: <https://www.malumatfurus.org/ne-bok-yerseniz-yiyin/>
- Malumatfuruş (2019, 4 Aralık). Donald Trump'ın "İki Türk, bir Alman ve bir Napolyon" tweeti attığı iddiası. Erişim adresi: <https://www.malumatfurus.org/donald-trumpin-iki-turk-bir-alman-ve-bir-napolyon-tweeti-attigi-iddiasi/>
- Malumatfuruş [malumatfurus.org] (2019, 30 Aralık). Hyperallergic adlı sitede yayımlanan, Liberty Üniversitesi'nden arkeologların Babil kralı Nabonidus'un, MÖ 6. yüzyılda yazdığı ayrılık mektubunu keşfettiği yönündeki haber 1 Nisan şakası olmasına rağmen, basın yayın organlarımızın birçoğu tarafından gerçek sanılarak yayımlanmıştı [Tweet]. Erişim adresi: <https://twitter.com/malumatfurusorg/status/1211586336051924992>
- Malumatfuruş (2020, 16 Eylül). Fransa'da michelin yıldızlı restoran şefinin sufleye sperm koyduğunu itiraf ettiği iddiası. Erişim adresi: <https://www.malumatfurus.org/fransiz-sef-sufle-sperm/>
- Malumatfuruş (2021, 19 Nisan). Parodi/Hiciv içerikleri gerçek sanan örnekler. Erişim adresi: <https://www.malumatfurus.org/parodi-hiciv-icerikler/>
- Malumatfuruş (2021, 14 Şubat). Bir adamın eşiyle konuşmamak için 62 yıl sağır dilsiz taklidi yaptığı iddiası. Erişim adresi: <https://www.malumatfurus.org/karisiyla-konusmamak-icin-sagir-taklidi-yapan-adam/>
- Malumatfuruş [malumatfurus.org] (2023, 3 Nisan). Röportaj Adam'ın "Esenyurt'taki Birleşmiş Milletler gibi kavga" konulu içeriği: [Tweet]. Erişim adresi: <https://twitter.com/malumatfurusorg/status/1642909790505426948>
- McCombs, M. E. ve Shaw D. L. (1972). The agenda-setting function of mass media. *The Public Opinion Quarterly*, 36(2), 176-187.

- Menezes, R. (2022, 13 Kasım). A British billionaire paid \$100 million to the government so they'd drop bribery charges. Erişim adresi: https://www.cracked.com/article_35951_a-british-billionaire-paid-100-million-to-the-government-so-theyd-drop-bribery-charges.html
- Menezes, R. (2023, 16 Mayıs). 6 intimate items that embarrassed everyone at airport security. Erişim adresi: https://www.cracked.com/article_38011_6-intimate-items-that-embarrassed-everyone-at-airport-security.html
- Milliyet (2017, 24 Mart). NASA, güneş'e şempanze gönderecek. Erişim adresi: <https://www.milliyet.com.tr/teknoloji/nasa-gunese-sempanze-gonderecek-2419793>
- Özdemir, Ö. (2018). Politik mizahın ve toplumsal muhalefetin alternatif söylemsel alanı olarak Zaytung. *Ankara Üniversitesi İlef Dergisi*, 5(2), 7-28.
- Parsnip, M. (2023, 13 Mayıs). Vegetables declare war on junk food: "we're taking over your plates!" Erişim adresi: <https://www.dailysquib.co.uk/health/51700-vegetables-declare-war-on-junk-food-were-taking-over-your-plates.html>
- Rampton, M. (2023, 8 Haziran). Five academically successful punk musicians who prove headbanging isn't that bad for your brain cells. Erişim adresi: https://www.cracked.com/article_38289_five-academically-successful-punk-musicians-who-prove-headbanging-isnt-that-bad-for-your-brain-cells.html
- Robson, C. (2017). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri Gerçek Dünya Araştırması*. (Ş. Çınkır ve N. Demirkasımoğlu, Çev.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Rose, M. A. (2016). *Parodi: Antik, modern, postmodern*. (C. Dikme, Çev.). Ankara: Hece Yayınları.
- Röportaj Adam (2019, 6 Aralık). 6 kere ehliyet sınavını geçemeyince öğretmeni darp ettiler [Video]. Erişim adresi: https://www.youtube.com/watch?v=uKZZg_u3AkY
- Röportaj Adam (2020, 10 Nisan). Berberlerin yasa dışı tıraşına polis baskını [Video]. Erişim adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=LPp8FFJsuSk>
- Röportaj Adam (2020, 22 Nisan). Salgının aşısı ne zaman bulunacak? [Video]. Erişim adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=dZxUDpEy2oM&list=PLo8ojeSZVfergdsF0bupJAZUrgqaR2wOC&index=4>
- Röportaj Adam (2020, 13 Mart). Uzm. Herbokolog Mahsun Karaca "yetişkinler süt içmeli mi?" sorusunu yanıtlıyor. [Video]. Erişim adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=1YWzcdNtxIw&t=10s>

Sadıkgzade, A. R. (2022). *News satire as resistance: A comparison of Zaytung and The Onion*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Izmir University of Economics, İzmir.

Similarweb (2023a). Erişim adresi: <https://www.similarweb.com/website/theonion.com/#overview>

Similarweb (2023b). Erişim adresi: <https://www.similarweb.com/website/cracked.com/#overview>

Similarweb (2023c). Erişim adresi: <https://www.similarweb.com/tr/website/thedailymash.co.uk/#overview>

Sinclair, C. (2020). Parody: Fake news, regeneration and education. *Postdigital Science and Education*, 2(1), 61-77. doi:10.1007/s42438-019-00054-x

Society of Professional Journalists (2023). SPJ code of ethics. Erişim adresi: <https://www.spj.org/ethicscode.asp>

Stevens, E. M. ve McIntyre, K. (2019). The layers of The Onion: The impact of satirical news on affect and online sharing behaviors. *Electronic News*, 13(2), 78-92.

Svn, T. (2022, 27 Eylül). Who was allegedly behind ‘the gta 6’ hack? A 17-year-old. Erişim adresi: https://www.cracked.com/article_35468_who-was-allegedly-behind-the-gta-6-hack-a-17-year-old.html

Teyit (2017, 27 Mart). NASA güneş’e şempanze gönderecek iddiası. Erişim adresi: <https://teyit.org/analiz/nasa-gunese-sempanze-gonderecek-iddiasi>

Teyit (2017, 27 Haziran). Emekli postacının bin 300 çocuğun babası olduğu iddiası. Erişim adresi: <https://teyit.org/analiz/emekli-postacinin-bin-300-cocugun-babasi-oldugu-iddiasi>

The Daily Mash (2023, 17 Şubat). VAR system to be brought in to eliminate VAR errors. Erişim adresi: <https://www.thedailymash.co.uk/sport/var-system-to-be-brought-in-to-eliminate-var-errors-20230217231764>

The Daily Mash (2023, 17 Mayıs). Why am I picking fruit? Cause and effect made simple for Brexiters. Erişim adresi: <https://www.thedailymash.co.uk/politics/why-am-i-picking-fruit-cause-and-effect-made-simple-for-brexiters-20230517235226>

The Daily Mash (2023, 21 Mayıs). Beer, football or garden shed: the six types of birthday card for men. Erişim adresi: <https://www.thedailymash.co.uk/news/lifestyle/beer-football-or-garden-shed-the-six-types-of-birthday-card-for-men-20230521235431>

The Daily Mash (2023, 25 Mayıs). Seven ways to walk past a homeless person without being consumed by middle-class guilt. Erişim adresi: <https://www.thedailymash.co.uk/news/society/seven-ways-to-walk-past-a-homeless-person-without-being-consumed-by-middle-class-guilt-20230525235593>

The Daily Mash (2023, 3 Haziran). Single man wishes he could find a woman who

likes Friends, Harry Potter and dogs. Erişim adresi: <https://www.thedailymash.co.uk/news/relationships/single-man-wishes-he-could-find-a-woman-who-likes-friends-harry-potter-and-dogs-20230603235927>

The Onion (2022, 23 Kasım). Biden meets with turkeys who've lost loved ones to thanksgiving. Erişim adresi: <https://www.theonion.com/biden-meets-with-turkeys-who-ve-lost-loved-ones-to-than-1849801993>

The Onion (2014, 16 Temmuz). NASA Announces Plans To Launch Chimpanzee Into Sun. Erişim adresi: <https://www.theonion.com/nasa-announces-plans-to-launch-chimpanzee-into-sun-1819576704>

The Onion (2023, 27 Mayıs). Dad's entire parenting strategy just ensuring son doesn't become yankees fan. Erişim adresi: <https://www.theonion.com/dad-s-entire-parenting-strategy-just-ensuring-son-doesn-1850478845>

The Onion (2023, 7 Haziran). Things to never say to a 'vanderpump rules' fan. Erişim adresi: <https://www.theonion.com/vanderpump-rules-fan-things-to-never-say-1850517007>

The Onion (2023, 8 Haziran). Woman pushing stroller just assumes everyone going to move out of her way on highway. Erişim adresi: <https://www.theonion.com/woman-pushing-stroller-just-assumes-everyone-going-to-m-1850508532>

The Onion (2023, 9 Haziran). Nyc officials announce single very sad man has adopted all 500,000 feral cats. Erişim adresi: <https://www.theonion.com/nyc-officials-announce-single-very-sad-man-has-adopted-1850523624>

Tiken, S. (2017). Metinlerarasılık ve parodi açısından Rıfat Ilgaz'ın Don Kişot İstanbul'da adlı öyküsü üzerine bir inceleme. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(2), 241-248.

Toker G. (2019). *Sosyal medyanın kendi gerçekliği: Zaytung örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.

Tosun, N. ve Dereli, A. (2016). Reklamda parodi kullanımının marka imajına etkisi. *Öneri Dergisi*, 12(46), 321-338.

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti (2023). Türkiye gazetecileri hak ve sorumluluk bildirgesi. <https://www.tgc.org.tr/bildirgeler/t%C3%BCrkiye-gazetecilik-hakve-sorumluluk-bildirgesi/bildirge.html>.

Ünsal, N. C. (2019) *Kamusal senaryo bağlamında mizah ve otorite ilişkisi: Zaytung örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Vardar, S. (2018). Sanal anlatıcının eleştirisi: Gösteri çağında tarihyazım tartışmalarına bir katkı. *Folklor/Edebiyat*, 24(93), 207-232.

Vinopal, L. (2023, 7 Haziran). 17 Battles That Were So Epic, They Don't Need the Internet

- to Be Remembered. Erişim adresi: https://www.cracked.com/article_38278_17-battles-that-were-so-epic-they-dont-need-the-internet-to-be-remembered.html
- Yalansavar (2017, 5 Nisan). Uydurma haberler ve medyada sazan avı. Erişim adresi: <https://yalansavar.org/2017/04/05/uydurma-haberler-ve-medya-sazan-avi/>
- Yazıcı F. (2019). *Türkiye’de internet haberciliği bağlamında parodi haber ve mizahın yeniden üretimi: Zaytung.com örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Yılmaz, M. C. (2018, 9 Nisan). Uzayda 5 ay kalan astronota 1.4 milyon dolar telefon faturası geldiği iddiası. Erişim adresi: <https://teyit.org/analiz/uzayda-5-ay-kalan-astronota-1-4-milyon-dolar-telefon-faturasi-geldigi-iddiasi>
- Yousafzai, M. (2023, 8 Mart). I am no longer a feminist after watching some youtube videos. Erişim adresi: <https://www.theonion.com/i-am-no-longer-a-feminist-after-watching-some-youtube-v-1850172949>
- Yudin, E. (2023, 5 Mayıs). 5 disastrous stadium promotions that should have known better. Erişim adresi: https://www.cracked.com/article_37893_5-disastrous-stadium-promotions-that-should-have-known-better.html
- VanHooker, B. (2023, 10 Haziran). 7 things about Michael Bay’s ‘transformers’ movies that don’t suck... thank god this list doesn’t go to 8. Erişim adresi: https://www.cracked.com/article_38326_7-things-about-michael-bays-transformers-movies-that-dont-suck-thank-god-this-list-doesnt-go-to-8.html
- Wardle, C. ve Derakhshan, H. (2017). *Information disorder: Towards an interdisciplinary framework for research and policy-making*. Strazburg: Council of Europe.
- Wiese, A. (2021). Satire and truth: Fake news, the onion, and the complex nature of narrative truthiness. In *Narrative Truthiness: The Logic of Complex Truth in Hybrid (Non)Fiction*, s. 163–182. University of Nebraska Press.
- Zaytung (2023a). Merkez Bankası’nın ilk kadın başkanı Hafize Gaye Erkan, aynı zamanda başkanlığını yaptığı bankadan daha fazla döviz rezervine sahip ilk insan olarak da tarihe geçti. Erişim adresi: <https://zaytung.com/haberdetay.asp?newsid=413882>
- Zaytung (2023d). İşte Instagram’ı çocukluk tatil fotoğraflarına boğan o film: Aftersun. Erişim adresi: <https://zaytung.com/haberdetay.asp?newsid=410107>
- Zaytung (2023e). ‘Kendini sev, evrene enerji şeyap’ zırvallarından sıkılanlar için bir işe yaraması muhtemel kişisel gelişim kitapları. Erişim adresi: <https://www.zaytung.com/haberdetay.asp?newsid=375077>
- Zaytung (2023f). İyi idare edilmeyen klanların başına ‘kayyum’ atanacak. Erişim adresi: <https://zaytung.com/blgdetay.asp?newsid=327479>
- Zaytung (2023g). Katar’da istenmeyen görüntüler: Arjantin taraftarı rolü yaparken fazla havaya giren Pakistanlı işçiler, takımın kaldığı oteli bastı. Erişim adresi: <https://zaytung.com/haberdetay.asp?newsid=409006>
- Zaytung (2023h). Bayramda Hayatta Kalma ve Akraba Sorgusuyla Mücadele Rehberi. Erişim adresi: <https://www.zaytung.com/blgdetay.asp?newsid=406393>

Zaytung (2023ı). Kupa kazanınca nasıl sevineceğini unutan 6 Fenerbahçeli futbolcu, maç sonrası sevinirken sakatlandı. Erişim adresi: <http://www.zaytung.com/sondakikadetay.asp?newsid=413951&mobile=2>

Zaytung (2023i). Belediyenin Almanya'ya eğitime gönderdiği 45 kişiden 43'ü geri dönmedi. Erişim adresi: <https://zaytung.com/halkinsesi.asp?vcid=713>